

Kritik mot en åklagare för dennes bemötande av en person vid ett telefonsamtal

---

Anmälan

I en anmälan, som kom in till JO i september 2007, framförde AA klagomål mot kammaråklagaren BB vid Åklagarmyndigheten, 1:a åklagarkammaren i Göteborg. Hon uppgav att hon kände sig djupt kränkt av hans sätt att uttrycka sig vid ett telefonsamtal de haft med anledning av en anmälan hon gjort avseende misstänkt misshandel av hennes son, CC. Till anmälan fogade hon en inspelning av samtalet.

Utredning

Handlingar i åklagarkammarens ärende AM-68377-07 infordrades varvid bl.a. framgick att AA i augusti 2007 anmälde att hennes son, som var nio år, blivit misshandlad av sin pappa. Den 8 augusti beslutade BB att förundersökning inte skulle inledas.

Den inspelning av telefonsamtalet som AA hade gjort innehöll följande meningsutbyte.

BB: Rena bagateller det här. Hade det varit slag då kom.

AA: Men han har ju tryckt armbågen emot.

BB: Ja, men det är ju ingenting att hålla på med detta. Det är ju ingenting som motiverar varken.

AA: Men han har ju misshandlat CC.

BB: Nej, han har tillrättaviserat CC, skulle man kunna säga, i objektiv bemärkelse. Du beskriver ju själv hur det var en upprörd situation mellan pappa och sonen här, där sonen var obstinat och inte ville följa anvisningar och då har alltså föräldrar en laga rätt att använda visst våld, inte mycket, men något våld har barnen. Föräldrar som har tillsyn över barn har rätt att använda visst våld för att. Ja, så är det.

AA (gråter): Jag är så ledsen, jag tycker detta är för djäkligt.

BB: Jag tycker att den anmälan var småttig, så att säga. Det handlar om alldeles för lite för att det skall utgöra något brott eller än mindre utgöra grund för besöksförbud.

AA: Men du denna mannen.

BB: Du får nog försöka tillhålla din son att han följer pappas anvisningar och inte är obstinat och så kanske det inte händer något mer sådant här.

AA: Du, han har misshandlat mig i så många år innan och är dömd två gånger för misshandel på mig. Han har kunnat kasta ut min son genom fönstret.

BB: Det är möjligt, men nu har jag ju att bedöma det som är aktuellt för dagen eftersom det har varit ganska länge sedan det inträffade någonting här, så att.

AA: Längre sedan? Det var i januari i år.

BB: Ja, jo, jag har läst den anmälan också men den är ju nedlagd av åklagare sedan tidigare. Men den har skickats med för kännedom. Men det är ju ett halvår sedan dess och mer än så, så att... det renderade ingenting.

AA: Vet du vad, BB, jag har ingenting mer att säga dig nu. Jag är bara fruktansvärt, väldigt ledsen. Min son vill inte träffa honom här.

BB: Men det är någonting helt annat.

AA: Men det är det inte. För mig är det absolut inte okey, jag skulle aldrig göra så mot min son.

BB: Som åklagare så arbetar jag med brott och straff. Jag jobbar inte. Jag jobbar inte.

AA: Men vet du vad, det är olagligt, jag jobbar som lärare. Det är olagligt. Jag anmäler barn som far illa. Man får inte bete sig så här mot barn. Du får inte sätta en armbåge mot ett struphuvud. Så uppfostrar inte jag mitt barn. Nej, och det är. Rätta mig om jag har fel.

BB: Ja, du har fel. För jag är expert på vad som är tillåtet våld när det gäller barnaga och sådan här grejer efter att ha arbetat med sådant på hög nivå inom åklagarmyndigheten, så att läs min motivering och den är.

AA: Jag godtar inte din motivering. Jag godtar absolut inte din motivering.

BB: Ja, tyvärr nu kommer vi inte vidare med detta. Det som har hänt är alldeles för lite att det skall finnas anledning att utreda detta vidare som en brottsutredning.

AA: Tack så mycket.

BB: Tack tack. Hej.

AA: Hej.

Ärendet remitterades därefter till Åklagarmyndigheten som anmodades att yttra sig över lämpligheten av att uttrycka sig på det sätt som framgick av telefonsamtalet.

Åklagarmyndigheten (vice riksåklagaren DD) inkom med ett remissvar till vilket yttranden från chefsåklagaren EE och BB var fogade.

BB uppgav följande.

A. Redogörelse för ärende ÅM 68377-07

Den 7 augusti 2007 tillottades jag polisanmälan 1400-K132904-07 (med tillägg och rättelser) för beslut om förundersökning skulle inledas. Med anmälan följde förhör från den 6 augusti 2007 med anmälaren AA. Saken gällde misshandel förövad av FF mot (gemensamma) sonen CC, 9 år, genom att vid ett tillfälle ha dragit CC i håret. Samtidigt inlottades begäran om besöksförbud för FF till skydd för AA och för CC.

Den 8 augusti 2007 beslutade jag att inte inleda förundersökning rörande anmälan 1400-K132904-07 samt att inte meddela begärda besöksförbud. Beslutet som rörde det anmälda brottet motiverades särskilt och ingående.

Någon gång mellan den 9 augusti 2007 och den 6 september 2007 ringde AA mig för att diskutera – som jag uppfattade samtalet – mitt beslut att inte inleda förundersökning (det anmälda samtalet).

Den 12 september 2007 inkom AA till mig med en begäran om omprövning av mitt beslut att inte inleda förundersökning. Hon talade då om ännu ett påstått misshandelstillfälle och behovet av att förhöra sonen CC.

Den 14 september 2007 beslutade jag – med ändring av mitt tidigare beslut och med beaktande av vad AA antytt om våld med armbåge mot hals att inleda förundersökning, underrättade genast AA därom och gav samma dag utredningsdirektiv till polisen. Förundersökning pågår alltjämt under ledning av mig. Jag har därefter åtminstone en gång blivit telefonkontaktad av AA som förhört sig om utredningens gång. Samtalen har präglats av god ton. Jag har även erfarit att förhållningarna vid polisen flera gånger kontaktats av AA som därvid visat ett stort engagemang i saken.

Ärendets vidare handläggning framgår av diarietskrift.

B. Rättsliga överväganden

Av det inlottade besluts materialet fick jag klart intrycket att det anmälda våldet avsåg ett handgripligt ingripande av fadern FF mot sonen CC då denne lekte på ett för sig själv farligt sätt i en trappa och inte slutade efter muntlig tillrättavisning. Det anmälda våldet (dragning i håret) framstod för mig som proportionerligt för att förhindra kroppsskada i följd av leken och utgjorde därmed inte straffbart misshandelsvåld. Jag vidhåller denna rättsliga bedömning grundad på det då tillgängliga materialet. Jag var således övertygad om att ha fattat ett korrekt beslut och försökte att få även AA att förstå detta.

Lämpligheten av gjorda uttalanden

AA har inte bandat den inledande delen av samtalet då jag första gången förklarar beslutet. Jag försökte som brukligt att förklara beslutet närmare. Det som bandats är när AA fortsatte att argumentera mot mitt beslut. Ändå förhöll jag mig saklig och tappade inte tålmodet trots AA:s känslottring. Mot bakgrund av min erfarenhet som föredragande kammaråklagare vid Utvecklingscentrum Göteborg fann jag anledning att vid samtalet hänvisa till mina fördjupade erfarenheter av rättsliga överväganden rörande barnmisshandel, allt för att ge större auktoritet åt mitt beslut och försöka förmå AA att förstå och acceptera beslutet.

Jag minns inte om AA under den obandade delen av samtalet efterfrågade om mitt beslut kunde ändras, överklagas eller liknande. Dock måste jag ha upplyst – som jag även brukar göra vid samtal som dessa – att nya omständigheter kan få mig att ändra mitt beslut. När det gäller att lämna upplysning om möjligheten till överprövning av högre åklagare brukar jag hålla mig till vad jag uppfattar som vedertagen åklagarpraxis nämligen att sådan information lämnas först när ändringsmöjligheten efterfrågas. I första hand försöker jag att förklara och vinna acceptans för mitt beslut.

I styrdokument för Åklagarmyndighetens verksamhet, t ex i regeringens regleringsbrev, framhålls att verksamheten skall präglas av ett medborgarperspektiv. Detta tolkar jag som att åklagare förväntas tala i klartext vid kontakt med rättssökande allmänheten. Åklagarbeslut sålunda framlagda kan ibland upplevas som obehagliga för den som de går emot.

Avslutningsvis kan jag inte se något felaktigt eller klandervärt i det jag sade vid det anmälda telefonsamtalet.

C. Reflektion med anledning av anmälan

Det är en dagligen återkommande uppgift för en åklagare att förklara för allmänheten beslut som uppfattas som misshagliga. Åklagare möts därvid inte sällan med aggressivitet redan från början och det är då en svår uppgift att söka vända en sådan attityd till förståelse för myndighetsbeslutet. Medborgarperspektivet kräver dock att vi arbetar vidare med bemötandefrågan men orimligt höga krav får inte ställas på den enskilde åklagaren.

Det inträffade har vidare föranlett mig att reflektera kring det lämpliga i att vid kontakt med allmänheten på eget initiativ tidigt avbryta ett samtal där positionerna synes fastlåsta och samtalet inte kan antas leda någonvart.

EE uppgav bl.a. följande.

Jag konstaterar vid genomläsning av BB yttrande att han bl.a. gör gällande att inspelningen bara är en del av det samtal som han förde med AA vid aktuellt tillfälle. Han gör gällande att det finns en inledande del av samtalet som inte finns med på inspelningen, och som jag uppfattar det, skulle sätta hans uttalanden i ett annat ljus.

Om det förhåller sig på det viset som BB anger så blir det väldigt svårt att dra någon säker slutsats om huruvida de uttalanden som BB gjort kan anses vara lämpliga eller inte mot bakgrund av att inte hela samtalet finns tillgängligt. När man lyssnar på bandet så förefaller det/kan vara så att inspelningen startat först en bit in i samtalet. Oavsett hur inspelningen av samtalet gått till så anser jag att åklagare generellt sett har ett mycket stort ansvar för hur man bemöter brottsoffer, rättssökande allmänhet m.m. Verksamheten skall alltid präglas av att ha medborgarperspektivet i fokus. På 1:a kammaren har vi bl.a. vid flera arbetsplatsträffar aktualiserat liknande frågeställningar och diskuterat vikten av ett professionellt bemötande vid alla kontakter med allmänheten. Detta trots att vi många gånger för brottsoffer m.fl. måste meddela och förklara beslut som för dem många gånger upplevs som misshagliga.

Jag anser att det är oerhört viktigt att brottsoffer och rättssökande allmänhet m.fl. naturligtvis alltid skall bemötas på ett korrekt, vänligt och professionellt sätt och inte på ett sätt som kan framstå som ett bagatelliserande av det som för den drabbade kan vara nog så besvärande.

När det gäller att bedöma lämpligheten av gjorda uttalanden eller bemötandet som sådant så anser jag såsom jag antytt ovan att det i detta fall blir svårt att korrekt värdera hans uttalanden mot bakgrund av att inte hela samtalet finns tillgängligt. Detta är självklart beklagligt.

Ärendet som sådant aktualiserar däremot med all önskvärd tydlighet nödvändigheten av att jag på kammaren på nytt påminner åklagarna men även övriga anställda om vikten av ett korrekt bemötande vid alla kontakter med den rättssökande allmänheten för att inte förtroendet för åklagarmyndigheten skall minska.

DD anförde i huvudsak följande.

Rättslig reglering

Av 4 § förvaltningslagen (1986:223) framgår att varje myndighet ska lämna upplysningar, vägledning, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälp ska lämnas i den uträkning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Frågor från enskilda ska besvaras så snart som möjligt. I 5 § stadgas bl.a. att myndigheterna ska ta emot besök och telefonsamtal från enskilda.

Bedömning

AA har i sin anmälan till JO haft synpunkter på vad en åklagare uttalat under ett telefonsamtal med henne samt uttryckt missnöje med åklagarens beslut att lägga ned en förundersökning där hennes nioåriga son var målsäganden. Samtalet finns inspelat på band. Det ska dock särskilt noteras att inledningen av telefonsamtalet inte är inspelat.

Det är inte ovanligt att åklagare kontaktas av enskilda med anledning av de beslut åklagare fattar. Många gånger är den enskilde upprörd och arg. Upprördhet bottnar naturligtvis ofta i att den berörda personen inte förstår åklagarens beslut och/eller känner sig misstrodd. Det är inte en alldeles enkel uppgift för åklagare att på ett pedagogiskt sätt förklara sina beslut för brottsoffer och andra som är missnöjda med åklagares beslut. Det är mänskligt att även åklagare någon gång kan tappa tålamodet och uttala sig på ett mindre lämpligt sätt. Det är dock en självklarhet att åklagare ska bemöta allmänheten på ett korrekt, vänligt och professionellt sätt. Uttalanden som kan uppfattas som att åklagaren bagatelliserar ärendet ska givetvis undvikas.

Vad gäller det aktuella telefonsamtalet framgår av åklagarens yttrande att han inledningsvis har försökt att förklara sitt beslut att lägga ned förundersökningen för

AA. Den delen är inte inspelad på band. Vad som har spelats in är den efterföljande diskussionen mellan AA och åklagaren. Jag kan dock konstatera att åklagaren i sina försök att förklara sitt beslut har uttalat sig på ett sätt som för den enskilde kan uppfattas som att åklagaren bagatelliserade den anmälda händelsen. Detta borde åklagaren ha undvikit.

Kammarchefen har uppgett att personalen tidigare har diskuterat bemötandefrågor på arbetsplatsträffar. Jag noterar med tillfredsställelse att förnyade diskussioner kring detta ska hållas vid kammaren.

Avslutningsvis vill jag peka på att Åklagarmyndigheten bedriver en omfattande utbildningsverksamhet. Under år 2006 genomförde myndigheten ett pilotprojekt för förbättrat bemötande av brottsoffer. Bemötandefrågor och åklagareting ingår även som särskilda utbildningsavsnitt vid åklagarmyndighetens grundutbildning. Bemötandefrågor uppmärksammades också vid myndighetens Åklagarstämman våren 2007. Utbildningsinsatserna ska utgöra en ledning för dessa frågors behandling i den dagliga verksamheten. Regeringen har vidare gett Brottsoffermyndigheten i uppdrag att i samråd med bl.a. Åklagarmyndigheten genomföra ett utbildningsprogram för myndigheternas personal beträffande bemötande av sexualbrottsoffer. Utbildningarna är planerade att starta hösten 2008 och ska pågå till hösten 2009. Således arbetar Åklagarmyndigheten aktivt och på bred front för att utveckla bemötandefrågorna.

AA bereddes tillfälle att yttra sig över remissvaret.

Bedömning

Det är naturligtvis viktigt att befattningshavare vid åklagarväsendet bemöter allmänheten på ett korrekt och professionellt sätt och därmed vinnlägger sig om att upprätthålla förtroendet för rättsväsendet. Det innebär t.ex. att en åklagare ska avstå från att uttala sig på ett sätt som innebär att denne bagatelliserar det saken gäller. Inte minst vid samtal med personer som uppger att de själva eller nära anhöriga blivit utsatta för brott är det givet att sådana uttalanden med fog kan uppfattas som kränkande. Till ett korrekt och professionellt bemötande hör givetvis också att en åklagare, när denne redogör för innehållet i gällande rätt, lämnar korrekta upplysningar.

Med anledning av vad BB anfört om att det inte är ovanligt att en åklagare möts av aggressivitet vill jag klargöra att jag i och för sig förstår att en åklagare kan mötas av personer som är mycket upprörda. Om en befattningshavare avslutar ett samtal med en person som är oförsämd eller arg eller som för en diskussion som inte leder vidare behöver detta givetvis inte innebära att denne inte uppträder korrekt. En bedömning får göras i det enskilda fallet.

När det sedan gäller det aktuella telefonsamtalet har BB påpekat att inspelningen inte avser hela samtalet. Jag har dock inte funnit att detta medför att jag inte kan uttala mig om den del som har spelats in. Enligt min uppfattning har BB genom att bl.a. bagatellisera de uppgifter som AA lämnat (t.ex. genom att säga att anmälan var "småttig") och genom att uttala att AA borde tillhålla sonen att följa pappas anvisningar och inte vara obstinat uttryckt sig på ett sätt som inte är lämpligt.

BB har också under samtalet rättat AA och påpekat för henne att hon hade fel när hon sa att det inte var tillåtet att sätta armbågen mot struphuvudet på ett barn. Han har i sitt yttrande hit angett att han inte anser att han uttryckt sig felaktigt under samtalet. Enligt min uppfattning står emellertid ett sådant uttalande inte i

överensstämmelse med innehållet i gällande rätt. Jag konstaterar också att BB senare beslutade att återuppta förundersökningen på grund av bl.a. dessa uppgifter.

Avslutningsvis vill jag endast framhålla att det är min uppfattning att en åklagare, om dennes beslut blir ifrågasatt, kan upplysa om möjligheten att få beslutet överprövat. En sådan upplysning kan lämnas även utan att personen i fråga uttryckligen efterfrågat vilka möjligheter till ändring av beslutet som finns.

Vad som i övrigt förekommit föranleder inte någon åtgärd eller något uttalande från min sida.

Med den kritik som ligger i det ovan sagda avslutas ärendet.